

CIRKA

GUTTA CAVAT LAPIDEM ...

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Vjeti IV.

Nr. 58

25 Qershuer 1939

PERMBAJTJA:

Red.	- Detyra e ré e popullit shqyptár	faqe 29
D. L. Shantoja	- Kodra mbas bregut	» 31
Firsi	- Malli (<i>Poezi</i>)	» 33
Shkaba	- Kur të kalojë dimni (<i>Poezi</i>) . .	» 34
Donica	- Vetit e mbarshtimit të Drejtësisë	» 35
Surgens	- Pakufini - G. Leopardi (<i>poezi</i>) .	» 35
Silvanus	- Plepi - Novelë	» 36
Lul Shkurti	- Ká thanë i moçmi	» 38
Lul Shkurti	- Gabime per t' u ndreqë (Çashtje gjuhësore)	» 38
Shkodrani Njëni	- Shtylla e lexuesave	» 39
Donica	- Juan Miseria (<i>Recensime</i>)	» 40
Red.	- P. Gjergj Fishta Akademik i Italisë	» 41
Red.	- Deka e P. Ambroz Marlaskaj, franceskau	» 41
	- Në hijë të Roxafatit - Mbas vjeshsh mergimi - Auktoriteti të nalta italjane në Shqypni e në Shkoder - Komandanti Col Arturo Scattini në rregjimentin e vet len Shkodra	» 42
	- Emnime të nalta personatetesh shqyptar	» 43
	- Per me lurgue të keq	» 44
	- Korrespondenca	në mblojë
	- Bibliografi	në mblojë

Çmimi Lek 1.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

K O R E S P O N D E N C A E „ C I R K E S “

Nderpremja e botimit të së perkohëshmes s' onë ndodhi më së parit për shkak të largimit të Drejtorit t' onë i cili udhëtoi e ndër një kohë të gjatë përjashta me qëllim që me blé disa makina të nevojshme për shtypshkrojen t' onë. Shtypshkroja e "Cirkës", e plotsueme kështu me mjetet më moderne ka me këndë në gjëndje jo vetëm me i shërbye botimit të rregullt të së perkohëshmes, por edhe me ndermarrë punime tjera e sidomos m' u bā vegla e një shpīs botuese librash me lëndë kulturele aq të nevojshme për popullin t' onë, e që në të perkohëshmen s' onë ka me pasë qëndren e vet.

Nji lexues - Shkoder - Ju falemi nderës e jemi një mendimit me Ju për çka na shkrueni. Vetëm besojmë se letra e Juej . . . kishte gabue drejtim.

M. L. - Tiranë - Nonse shkoi tepër gjatë, po kje se dishroni gjithnjë, do ta botojmë në numrin e ardhëshëm.

Hundlesh - Tiranë; *es-ash* - Shkoder; *S. Gj.* - Shkoder; *K. M.* - Tiranë. Novelat e Jueja mjerisht nuk u gjetne të pershtatuna për botim.

Donisa - Faleminderës për çka na derguet prej të cillave përmbledhjen e çmueshme "Gojë Mirëdite", kemi me nisë m' e botue në numer t' ardhëshëm.

H. K. - "Posttriba", ka me vijue që prej numrit t' ardhëshëm e mrapa. Dishrojmë veç me pasë përgjegjen përmbi çka Ju kemi pvetë.

Firsi - Romë - Na vjen keq për vonesë që ndodhi. "Nanë lamtumirë", na duket e pershtatun më fort për një revistë fetare. Po u dergojmë "Cirkën",.

"Malet t' Ona", - Pukë - Na vjen keq që s' po mund U a çojmë dishiriu në vënd.

Shkaba - Romë - Proza e Juej shumë e bukur mjerisht për tash mbet pa u botue, por do ta ruejmë për ndo 'i rasë që mund të paraqitet.

Nd. D. Romë - Po na vjen keq, për recensionin i Juej ka disa të mbeta që e bājnë të pa pershtatun për botim.

BIBLIOGRAFI

(Vijon prej faqes 40)

Ministria e Ekonomis Kombtare - Statistika e gjasë së gjallë si mbas llojit e sasís 1938 — Shtypshkroja «Shkodra» - Tiranë 1939.

Ministria e Arsimit - Komisioni Teknik Nr. 12. - Vademecum për shqiptarët e vegjël që do të venë me verue n' Itali Shtyp. "Dielli", Tiranë - 1939 XVII.

Mihail Eminescu - Vjersha - I shqiptarj M. Kuteli.

Errata corrige

N' artikullin «Kangët Popullore të Kosovës» botue në Nr. 56-57 të Revistës s' onë, janë bā pak gabime shtypi që e humbin kuptimin dhe prandej lypset të qortohen si më poshtë :

me lahutë e përmbajnë = me lahutë që përmbajnë...

Prekopes = Prekupes...,

Met e foli = Mbet e foli...

Me të foli = Mbet e foli.

Me një herë = Me një here...

si një shqiptar nga malet e Shqipërisë = si një shqiptar nga malet e Shqipërisë.

Mbas rreshtit të largës : A po më ndigjon o Krajloviq-e Marku.

Asht lënë jashtë : Më m' e prish eshkinin e dorís,

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

PAJTIMET:		Shqypni,	Perjashta
Per 1 vjetë	Fr. ari	4.—	6.—
» 6 muej	»	2.20	3.—

Detyra e ré e popullit shqyptár.

Janë disá ndodhje qi shenjojnë jo vetem një datë të páharrueshme në historín kombtare, por mu mâ teper donë me thanë një dredhim rruge n' udhen e kësajë historí, të mbyllunit e një epoke e të hapunit e një tjetres. Të himit e Skanderbegut në Krue, pushtimi i Shqypnis prej Turkut, të shpallunit e pavarís me 28 Nanduer 1912, janë, per shembull, në historín shqyptare kalimi në disá prej këtyne epokave. Po një të tillë dredhim rruge e të hapunit epoke së ré shênjon per kombin shqyptár edhe dita 7 Prill 1939 në të cillen ushtrit e Italis fashiste zdrypne n' Atdhë t' onë, tue paralajmue e tue shpallë kjartë faqe shqyptarve e faqe gjith botës, se po vîshin, jo si anmike e si pushtuese, por si miknesha e dashamire e prûese gjytetnmi e drejtësije. Rregjimi i ish-Mbretit Zog qi ngiati në Shqypni pá nderpremje per 15 vjet rresht, u shpartallue mbrenda 14 orëve. Agimi një epoke së ré xû fill per kombin t' onë.

Ky ndrrim i madh, i papritun, e qi u bâ shpejt per shpejt e la popullin shqyptár si të hutuem, si të habitun. tue mos dijt se çka me mendue e si m' e çmue, e zêmres së nacionalistave ju paraqit pvetja e trishtueshme: vall a gjindemi para humbjes së pavarís, a por ndodhemi perpara një shvillimit të rí të ksajë pavarísje e bazueme mbi themele drejtësije shoqnore.

Pergjegja nuk vonoi me ardhë. Italia dote me i a lanë Shqypnin shqyptarëve. Kuveni Kushtetues i populli shqyptár i perbâm prej shumicës së deputetve të parlamentit të vjeter, si edhe prej personaliteteve tjera mâ në shêj të kombit, e shpalli të rrxuem edhe juridikisht statutin e rregjimit të Zogut e vëndosi një herit qi kunora e Mbretnis së shqyptarëve, Kunora e lumnueshme e Skanderbegut, t' i ofrohej M. T. Viktor Emanuelit III Mbretit Peranduer t'Italis, i shpís historike e mívjeçare Savoia. E Madhnija e Tij Mbreti e pranoi kunoren e Shqypnis, e pranoi porsi ofrimin e një popullit qi, tue i ruejt vedit të gjitha prerogativet e liris e të pavarís e tue shprehë vullnesen e vet, e zgodh per Mbret të vetin: e kështû muer titullin: Mbreti i Shqypnis. Mussolini, Duçe i Madh i Fashizmit, themeluesi i Perandoris së ré rromake, tue pritë dergaten shqyptare, konfirmoi, me fjalën

e vet të lartë e auktoritetplote, se të gjitha marrëdhajet nderrmjet t'Italis e të Shqypnis do të jén të themelueme mbi premisen e sovranitetit t' indipendencës të Shtetit shqyptár. Mbas pak ditësh M. T. Mbreti, nen paraqitjen e Duçes, Kryetarit të Qeverís, i fali popullit shqyptár Statutin themeltár të Shtetit, me të cillin i njifen Shqypnis prerogativet e sovranitetit me flamurin e vet, me të gjitha cillsit e një shteti konstitucjonal. Bashkimi personal me Itali — sikursë e theksote gjysëzyrtarja « Giornale d'Italia » — nuk âsht një fakt i rí n' Europen e kësokohëshme. Ká qindrue deri me 1905 ndermjet të Suedís e Norvegjis, âsht enë sot ndermjet të Danimarkës e t' Islandës, e — po shtojmë na — ká vazhdue që prej sá kohe e deri me 1918 midis t' Austrís e të Maxharris.

Ky âsht fakti historik, këjo âsht gjendja juridike e reale qi Mussolini, Duçe-ja i Fashizmit, ká dashtë të krijohet e të themelohet në Shqypni. Kishte mujtë me u prûe ndryshe me né, kishte mujtë Duçeja para vullnetit të cillit sod dridhet një botë, jo mâ një Shqypni e vogel, me ardhë këtë si pushtues pá na dhanë kurrnji nder ato të drejta qi na ká dhanë. Por në bujarí të zemres së vet ká dashtë qi Shqypnija t' i mbâjë të gjitha prerogativat e pavarís.

Por nuk kishte si me kënë ndryshe. Nuk mujte me u pritë tjetër prej birvet t' Atdhut klasik të liris, prej nipave të Garibaldit qi jo vetem luftoi per lirin e vendit të vet, por rrâni me luftue kúdo në botë t' u gjindte një popull qi vuete nen zgjedhë të huá. E jo pá arsye u rievokue nder këto dit se si Garibaldint në vjetin 1911 u lanë go per me ardhë në ndimë të malcorve, qi kishin ngrehë flamurin e kryengritjes e të liris kundra pushtuesit të Shqypnis, por nuk mujten m' e çue në vënd qellimin e vet pse të ndaluem me forcë prej qeverís liberale të Gjolittit kësajë kohë, të cillit këjo punë i shkote kundra qellimeve të tija diplomatike.

Me veprimin e vet bujar kundrejt Atdhut t'onë Mussolini u diftue pinjuell i dëjë i atdhut të vet, e pernjiheri i diftoi botës mbarë se Roma imperiale nuk don ndrydhjen e popujve

të cilltë asajë i pshteten, por gjytetnimit e perparimit e tyne të bazueme mbi drejtësi. «Me popuj qi siellen anmiksist me në, edhe na siellemi anmiksist, por me popuj qi siellen si miq, edhe na do t'u jemi dashamirë të vertetë.» Kështu tha Duçaja kúr ushtrit italjane okupue vendin t'onë. Populli shqyptár gjatë shekujve kje gjithmonë mik me Italin, lidhjet me Italin kjén per herë të ngushta, marrëdhënat gjithmonë më të shpeshta e më të shumta se me çdo vend tjetër. Në perjudhen më në shej të historis s'onë, në kohen e luftave të pergjakëshme e heroike kundra fuqis më të madhe të asajë kohë, Skanderbegu ká pasë prej Italis, shpirtnisht e materjalisht tanë ndimen qi ajo ká mujtë me i dhanë. Lidhja me Italin është kënë perherë e natyrëshme, e domosdoshme, fati i popullit shqyptár është kënë gjithmonë paralel me ate të popullit italian.

Me t'ardhun t'ushtrís italjane u shporr per gjithmonë edhe një frigë qi therrte padá zemrat e atdhetarëve: rreziku i coptimit të Shqypnis. Sod fati i Shqypnis u sigurue, ekzistenca e sajë kombtare nder kufitë vet u garantue në mëndyren më të plotë.

* * *

Mbas këtij ndrrim kaq me randësi, perpara se të flasim per gjendje të ré, nuk është pá vend qi t'i sjellim një shikim edhe të shkuemes jo per me shá - pse s'kishte me kënë burrní - por per me qitë në dritë qellimet e ndryshme të veprimit të shqyptarëve në rregjimin e kaluem. Gjendja ká kënë shumë e keqe, gjá këjo qi shifej prej gjithkuej, sidomos vujtjet e popullit janë kenë teper të mëdhaja e dita me ditë vijshin tue u shtue. Në ket gjendje të mjerueshme shumë shqyptarë paten punue - ase ngatrrue - per me goditë pozitën e vet e xhepat e vet, pá u kujdesue aspak per vuetje të popullit. Por per këta nuk duem me folë, pse flet puna vetë. Por po duem me folë per njata tjerë të cillët, kah nuk i bâte zëmra me ndëjë me duer n'í tue shikjue per seri popullin kah vuetë, e kah shifëshin punët e atdheut jo në të mbarë, i a hinë punës të shtyem vetem prej dashtënis qi kishin ndaj të, per me muejtë me veprim të vet me dhanë një kontribut sá do të vogel per permirësim të gjenjes. Por per me veprue duhej domosdo me i u shtrúe situatës, kështuqi per çdo veprim të tyne do të pranohej ky «modus vivendi»: me pelqye çka uthote ndergjegja qi mund të pelqehet e qi ishte kjartësisht hap ndaj perparimi e me heshtë ose me qitë ndo'i vujtje per rrshit - pse më teper aso kohen nuk mund të bâtej - çka u dukej e pápelqyeshme e e damshme. Ket rrugë pat ndjekë edhe e perkohëshmjia e jonë e cilla në rása të ndrysh-

me pat theksue, në mëndyrë të posaçme, se çka është bā në pikëpamje të themelimit të Mbretnis shqyptare, tue lanë me kuptue e edhe tue thauë shprehimisht se pak fort është punue per permirësimin e naltësimin e gjendjes së popullit, sidomos në pikpamje ekonomike. Këjo rrugë është kënë e vetmja per njata qi, si thame syprí, nuk u bâte zemra me ndëjë e me shikjue per seri. Kaq per të shkuemen.

* * *

Gjendja e ré qi u krijue vën sod të gjith shqyptarët para një problemit kolosal, i imponon të gjith popullit shqyptár një detyrë të ré sá të randë e vigane aq t'ambel e ideale per zëmren e njatye qi ndijnë verevertë per atdhë. Shqypnija e jonë e vogel tue hecë në udhen e historis paralel e në mëndyrë të padashme bashkë me popullin e madh italian, ká një ardhëmení të shkelxyeshme perpara. Por këjo ardhëmení mvaret esencjalisht prej nesh, pret qi të farkohet prej duerve t'ona, pse kúr mos të duesh me kënë hejri i vetvedit nuk ka çka të bān Zoti as robí, sadò mik qi ky të jetë sadò mirë qi të duen me të bā. Duhet prandej qi na shqyptarët t'a shkundim pluhnin e plogshtís e të mëndësive të vjetra, të nisim një ekzistencë të ré, ta mbruejmë jeten t'onë mbi baza kombëtare, mbi tradita e mbi kulturë kombëtare, mbi gjytetnim e permirësim individual e shoqner: të fillojmë tek e mbramja me punue. E nuk është këjo një detyrë e kuptueme kolektivisht, por detyra e setcillit nder shqyptarë, prej më intelektualit e deri te më analfabeti, prej më të madhit e deri te më i vogli. Deri tash kemi thanë: Kemi pasë turkun per 500 vjet rresht në shpí, gjytetnimit, qi lulzote dikúr nder né njinji si nder vendet tjera na e shqymí e na e rrenoi fare, na shtypi shpirtnisht e materjalisht, na grabiti fé e atdhë, na la të dām e të perçam, prandej së kemi pasë shtë perparojmë. E kemi pasë arsye. Si fitueme pavarsín e per 26 vjet rresht kemi thauë: Jemi një popull e një shtet i vogel, i vortan në shkallen më të mrāme, kemi trashigue prej turant të zezat e mentalitetet orjentale, nuk kemi kerçik me perparue, me çka kemi pasë në dorë edhe teper kemi bā kundrejt asgjājet qi ishim në parë. E deri dikú kishim arsye.

Por sod e mrapa nuk është më kështu. Ato pretekste më nuk qnë. Me nimen vllaznore e me mjetet e mdhaja qi Italia po vën e ká me vñe per ditë më teper në dispozitë të Shqypnis, per në dāim, per në dijsim me kënë të zot, kemi në dorë me u gjytetnu e me perparue në të gjitha lamët, me fitu e pak vjet kohen e bjerrun, tue shdukë llogsin qi na lán prej popujve tjerë. Sod më fort se kurr duhet të jehojnë zāni nder né:

Kodra mbas bregut...

«Po ti, i Tënzot, k'josh, si me na hupë kështu ë me na qitë mbas shpine?»

«Kodrat mbas bregut a thue po kalojnë në histori? Kishte me këne gjynahë i Zotit!»

— «Baba kënaqet tue këndue Cirkën e sidomos Kodrat mbas bregut. Hajd e t' a dhashtë Zoti!»

Këto fjalë e sa e sa tjera qi më vijnë prej miqve. der prej atyne qi nuk m' a kanë pamun kurr surratin, më kanë bâ përshtypje. Po e thom dogri: e kanë gicilue bukur fort krenin e shkrimtarit. Duhet dijtë se shkrimtarë nuk mundemi me qënë të gjithë, por të gjithë jemi krenarë.

Po pse mos me shkrue pra tash sa kohë? Nemose për kreni? Për reklam? Keni arsye, lumë miqët e mij, por halli është se un rekla-

mist, marre me thënë, nuk kam qënë kurr, (nemose për vete!). Kam pasë ndie prej mi- kut t'em të vjetër Kel Marabbit se reklami ishte shpirti i tregtis e mbasi un tregti s' kam dijtë kurr me bâ, kështu s' kam pasë nevojë as për reklam. Nji herë deshta me shitë, kur dola prej Shëldijet, një gomar e nuk qeshë i zoti. E pra në katundin e Shëldis ai gomar ishte mâ i përmëndun se gomari i Babatasit në katundin e letravet. Barti loci (blesi) të tanë takamin e vet prej Shkodre der në Shëldi e mbandej m' a ktheu gomarin tue më thënë se nuk vyente gjâ. Gjith ai mundë shkoi për shpirt të gomarit! Ndiç... Ani un besa me bâ tregti! Kur nuk qeshë i zoti me shitë një gomarë për të cilin të gjithë kishin nevojë, si dreqin do të jemi i zoti me shitë libra e shkri- me për të cilat kurrkush nuk pyetë e pse me

Shqypnija tek është, por shqyphtarët kû janë? Kû janë për me livrue e me punue, me u rritë e me perparue?

E këta aq mâ teper kûr sod në jeten shqyptare po ndihet një frymë e rë, po hîn së parit një ideologji e gjall e ndertuese, e cilla me fuqin vrapuese të një rrebeshit duhet qi t'i shdukë pors voesen para diellit të gjitha kalbsinat e mbeturinat qi na janë grumbullue gjatë shekujve, tue rrenue ekankretizue ekzistencen t'onë. Kjo ideologji është fashizmi, e nuk â këtû vëndi të shkojmë gjatë tue e pershkrue, aq mâ teper mbasi â një gjâ e njoftun prej tanë botës, por po thomi vetem se në kjoftë një vend në botë kû fashizmi është po vetem i dobishem, por i domosdoshem, kû vend është Shqypnija. Për Shqypni në mëndyrë të posaçme fashizmi është antithesa e orjentalizmit e bizantinizmit e plogshtis, e pritesës, e pabashkimit, e smirës, e resës, qi janë smundjet kryesore qi e kanë çue Shqypnin në grykk të vorrit. Për fashizmin shqyptar pershtaten mâ fort se per kurrkend tre imperativa qi Mussolini, theme- luesi i madh i fashizmit, i a shpalli fashistave të gjith botës: Me besue. Me ndigjue. Me luftue.

Me besue. D'sprimi, disfatismi është një smundje e kaherëshme nder zëmra të shqyphtarëvet. Nuk kemi besim n' ideal shqyptar. nuk dijm m'e çmue historin e Shqypnis, nuk duem me njoftë cillsit e virtytet e kombit shqyptar.

Me ndigjue. Mungesa e disiplinës është një faj i ynë nder mâ të mëdhajt, pabashkimi është ai qi na kâ rrenue e na ka mârrë në qafë, heret, si vonë. si gjithherë si prap edhe tash. «Nama e njaj Hyut neper mote na ndjek në kâ thanë poeti. Edhe njimend, në sâ gjithkund,

në botë zotnon parimi: bashkimi bân forcen; një për të gjith e të gjith për një, këtû nder në parimi qi vëhet në veprim është: sejcilli kund- ra setcillit. Por fashizmi kâ me e shdukë ket të keqe të gjakut t'onë. Fashi liktor kâ për të këne një qortim i padâm: o m'u bashkue, o me dekë.

Me luftue. Na shqyphtarët, si kemi fitue pavarsin kombëtare, kemi kujtue se s' kemi de- tyrë tjetër veç m'u knaqë e m'e gëzue ket pa- varsia pa farë kujdesit a mundit. Por pavarsija, ekzistenca kombëtare, qi janë të mira kolektive duhet të meritohen e të ruhen me punë të pá dâme, ditë për ditë, njinji si sikûr që do e mirë tjetër në jeten fizike ose morale në rendin in- dividual, sikûr ndodhë për ekzistencen e njerit vetë. Mentaliteti i gabuem duhet të shdukët prej mendes së shqyptarëve e sado e vështirë qi të jët, fashizmi kâ me e krye ket mrekullí. Në jeten kolektive fashistikisht të rrupueme - e jeta kombëtare është jetë kolektive mâ e persosun - nuk kâ spektatorë, por vetem aktorë. Me luftue duhet, e me luftue don me kanë me punue, me perdorë - setcilli mbas gjendies e mbas zotsis së vet, lëndisht ose intelektualisht - ma- ximum-in e fuqive tona për realizimin e fateve të lumshëmshme e atdhut.

Në ket veper titanike qi perban sod dety- ren e rë të popullit shqyptar «Cirka», don me diçkë edhe këje kontributin e vet, kontribut si gjithë të tjerët sâ një cirkë. por jo për kë- të mâ pak i frymzuem prej atdhedashniet mâ të pastër e prej dishirit mâ të flakët me i sherbye është e popullit shqyptar.

bâ reklam për to? Duhet me qënë mâ i shpikun mëndsh se është leja të jemi. Reklamin pra nuk kam ça e bâj. As për me qënë shqiptar... mbasi un duhan s'pi. A s'u thonte në Shkodrën t'eme:

Shqipëtar ti për në kjo sh,

Pi cingare Tarabosh?

Por tjetër është reklami e tjetër gicilimi. Ky, me folë të drejtën, është i këndshëm. «Duhet kajherë» kishte me thënë, dritë pasët, Frano Ndoja. Për të rit qi më këndojnë ky ëmen është gjithnji si ëmni i Carneades per Don Abbondjon e Manzoni. Kush i përmëndë sod muzikatarët, artistat e vjetër të Shkodrës s' onë? Palok Kurtat, Frano Ndojat, Galigacat, Lec Gjushat ëtj? Frano Ndoja fitonte buken me gjylpanë (ishte tërzi) e gzone Shkodrën me muzikë. Ishte drejtori i bandës së Kishës së Madhe. N' oborr të kësaj bo biente një ditë «daulla». Nuk di si për çë fare rase. Ishte koha e babës Daulet. Patrioti i vjetër Dervish Hima entusjasmohet. Mban aty për aty një fjalim. Punë e rrallë e e çudiçme n' ato kohë. Shqipni, atdhë, kombë, patriotizem e tjera fjalë ksi lloji qi tash mâ na kanë dalë prej hëndësh e të cilave ka nisë ka dit me ju dalë boja. Por at herë kishin rëndësi. Ishin shkëndija! Frano Ndoja i shkretë qi s' ishte njer i gojës, desht n' at të veten me i pëgjegjë Dervishit e e filloi e e mbaroi fjalimin me këto fjalë: «Eh po! Duhet kajherë!»

Ndiç... Eh po duhet kajherë ka i gicilim edhe për shkrimtarin e shkretë të Shqipnis! Sidomos për ata qi nuk dijnë me shkruar artikuj të gjatë filozofije e kritike e qi s' dijnë tjetër veç me qitë kodra mbas bregut. Njimënd se këta ndjekin Lessingun qi pat thënë:

«Wir wollen weniger erhoben

Und fleissiger gelesen sein.»

(Na duem me qënë mâ pak të lavdume e mâ fort të kënduem). Njimend se shkrimtarët à la Kodra mbas bregut shkojnë mbas Bergsonit qi thotë: «L'art de l'écrivain consiste surtout à nous faire oublier qu'il emploie des mots.» (Përkthimi është i kotë. Kush nuk din frëngisht sod në Shqipni? Ismail Qemali i paska thënë dikuj një herë në Grand Hotel të Vjenës: Rueju fort prej shqiptarvet qi dijnë frëngisht. Janë të gjithë bataçqi... Thonë se un frëngishtën e di më mirë se tjerët — shtoi mbandej me një gaz ironik plot ambëlësi.) Me

gjithkët vetknaqja nuk mjafton. Duhet edhe pëlqimi i publikut. Ky është për shkrimtarin ça është për artistin duertrokitja në theatër. I ep hov. E bân me e çue zânin zyl. Hajd e t' a dhashtë Zoti! Publiku është për të si ajo nana ulqinake qi në një ahëng u thonte ahëngçivet: Po merrnje një herë këngën e Gjylës (e vajzës së vet)! Hajde, thonja një herë:

«Tamabili vjen tu dera

E Gjylis i bjen sheqera....»

e tjera e tjera!

— Jam tue i shkruar këto Kodra mbas bregut në një kafe në Bernë. Nuk di si ka me dalë ky, por artikujt mâ të bukur deri tash i kam shkruar gjithmonë në kafe. Në kafe më duket se jam si në një ishull, ku as nuk më njeh kush as nuk njoh kënd. Më duket se n' odën t'eme mendimet a nuk më vijnë fare, as nuk gjë në vend ku me ndëjë. Në kafe kishin zakon me shkruar edhe Peter Altëberg, Peter Hille e tjerë. Me mujtë me i kaluar dy tri dit në muje në ndonjë kafe të Baslës, të Zürichut, të Bernës apo të Genevës, u ap fjalën e nderit, se edhe Cërka kishte me m' a pa hejrin!....

Më distoi një mik në Bernë (se këtu deshta me dalë) se një inxhenjer i ri korçar e kishte porositë me më thënë se pëlqente mâ fort përkthimin e Luarasit se t'emin; se ai kishte përkthyer popullorçe e un për profesora. Duket se disa njerz nuk dijnë me gjetë mjet tjetër për me çpallë inteligencën e tyre të mrekullueshme se tue bâ kritikë edhe mbi sënide qi nuk kuptojnë fare. Mendizi i Yorgës do t' a dije, besoj, se zotni Luarasi ka përkthyer, ashtu si ka dijtë, një pjesë qi është nder mâ popullorët të Schillerit e un një pjesë qi është nder mâ të pa — popullorët të Goethes. Un pra nuk kam mujtë as nuk kam dashë me përkthyer në një stil popullor. Por çka kupton qi mendiz per përkthim popullor? A thue një përkthim qi mund të kuptohet an prej një mendizi me diplomë?

Qesë, pa dashë, i bân reklamist edhe un. Më fati. Ai përkthimi i em e ka meritue ndoshta një fjalë të mirë prej mejet, mbaç miqet e vjetër nuk e dënuene as më një kritikë mendizash! E sa per sod mjaft. Ma fort kodra mas bregut se kështu nuk mund të shkruar, tham un, as vetë.

D. LAZER SHANTOJA

M A L L I

Në qytet t' amshueshem permby shtat kodra,
Ndo 'i herë kur lodhun bën s'yt prej ballit,
Rrij tuj menduemun s'á á e bukur Shkodra
E k'jaj prej mallit.

Buen e qetë e Drini i ém k'ú jeni
Q' kot me u p'ámun dishroj i shkreti,
Në s'á gjamët e m'ija tretë kah Tirreni
Tibris me veti?

K'úr ndij tuj r'ámun kumbonët e Sh' Palit
Më b'áhet se z'áni i Kishës së Madhe m'rrini
E kerkoj rrëjtun m'ajën e Cukalit
Kah Apennini.

Atëherë bje në z'ëmer dhimba si shgjeta,
Prej gjamëve të m'ija ndij tue ushtuem oden
E në mend tuj më r'ámun m'á fort shp'í shkreta
S pret lodja loden.

O lamtumirë, lamtumirë, o mote
K'úr m' ylbera ndezej n' agim praku
E dhuntí mikut eren ja çote
Lule-mustaku.

O s'á ndjesíve shtegun u çilë
Prendverë, k'úr në n'adje delshë në dritore
E z'ëmra u dridhte me lule-vile
Porsi f'lokë bore !

K'úr në nder t' Ejte na príte ushtima
Tue u n'jitë Rozafes nëlt permby krepa,
K'ëndojshim tuj kqyrun tretë kahë Zadríma
Fushen tanë plepa.

Livadhe të bukra tanë lule të verdha
Q'í shelqe të njoma u b'áshin kunorë,
S'á lot dashtnije tue u kqyrë i derdha
Vetun giatë e re

K'úr permby kodra ndëjun në q'atí
Tanë andrra delte para ligëni
E habitë syni nëper kalterse

Tuj k'j'á nuk m'ëni
Ligëni u frýete e g'atë mblote token
Në s'á Drini ushtote rritë kah Beróna
Tuj perkundë kandshen me valë Shiroken
Mbushë me lundrica

*Qeshte Shkodra nuse e bukur fare
Tanë lule kumbllash, lule bajamash,
Me kampanjela të nëltë e minare
E shkelxim xhamash.*

*E në fush t' Ermajit çinarët e mdhaj
Ngallnjyeshem lëshoshin rreth vedit hije,
Gjeth permbl vorre tuj derdhun daj
Si 'i shëj dashtnije.*

*O sá permallshëm tretë zâni koders
Kûr kumbonët tona si motra falen
E tanë tingllime bîn per Zojë të Shkoders
Me Kathedralen!*

*Tingllime zêmren shpesh më dridhët prej gëzimit,
Por në dhena të hueja s ju ndihet zâni
E mue këso dore vajën e mergimit
Mâ t' idhtë ma bâni!*

F i r s i

Kur të kalojë dimni...

Shokut L. Ljarjes

*Turbull shket ujt e Bunes valë mbî valë,
Mbî Tarabosh nji mblojë bore t' â ndë;
në qiellë t'lame të Shkodres nuk â ndalë,
me thanë, nji rê.*

*E dielli fort po ndritë, por pak i xetë.
Prej maleve e n'fushore veri fryn,
valet e lumit nji mbas nji perpjetë
nder brigje shtyn.*

*Natyra dâ n e ngrime: jena n' dimen;
por eja 'j hera sâ t'lulzojë pranverë,
o kûr t'a shifsh atëherë tuj bulue bimen
ndalu nji herë.*

*Nji vënd mâ t'bukur syni s' t'a ka ndeshë,
si vënd mâ t'bukur si t' gezon nji Shkoder,
qî vetë natyra me stolí e ká veshë.
Del mbî nji koder.*

*s' dan syni tjetër veç livadhe t' blet
e tokat e punueme plot me vneshta
Tesh mahnite ka i tundë letë e vetë era
hijet e shpeshhta.*

*Tuj kendue vashat n'shë e julla në hijellin,
n' sâ hâna n' tokë i ndalën hijet e shtatit;
nder kangët e buta t'a distojnë keshijellin
e Rozafatit.*

Shkaba

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Vetët e mbarshtimit të Drejtësis.

Nieri pá ligjë ástht gjá absurde, kontradi-kejon, pse, ku ka lírí, ka ligjë, si e shofim edhe në rendin fizik, se, ku ka veprim, ka ligjë fizike.

Peritis in arte loquor. Sá vetë i shporrë prej kobesh kercnimi i ndeshkimit. E ndeshkimi i dhanun, edhe në mos muejtët m' e qortue ba-keqin, u terhjek vërejtjen të gjithve, të shofin se nuk mundet kush m' e shkelë ligjen ashtu pá i hí ferrë në kambë. Prandej ndeshkimi i dhanun ástht nji bamirsi.

Qellimi kryesuer i gjykatave ástht me i a mbërijtë pagjës. Kush s edon, kush s e dishron pagjen, kurse parradít e deri luftat vetë mbahen ngrehët per me fitue pagjen?

Puna ástht me percáktue se ku gjindet pa-gja e vertetë.

Çdo varrë, sado e mëshehtë, qi i bahet të së drejtes, o edhe kúr ndollë më forcë o dhunë shuen pagjen, pse prishë rendin, rregullin, qet-sija e të cillit thirret pagjë. Edhe 'i dhambz të vetem me i a hjekë makinës, i ndalon veprimi; e kishe me thanë, pështetë mbí vrojtime t' astronomís, se, me muejtë kush me i hjekë shestit dielluer nji hyll të vetem, kaq kishte m'u bâ nji pështjellim nder ligjë t' atrakcionit, të forcës qenderhikëse e qendermësyese, sá me perftue kaosin. Kësi kaosit perfton në nder-gjegje të setcillit e të shoqnís të shkelunit e ligjës.

Pagja ástht e bija e drejtsís.

Do vërejtë edhe se shrregullimi, pështjelli-mi, nuk rrjedhë vetem prej kobesh qi munden m' u zbëlue e ndeshkue, por edhe prej atyne qi i mëshehen synit veshgues t' atij qi i gjarmon

Këta kobe të mëshehta dál kadál shkojnë tuj u shtrí në jeten shoqnore, pse, tuj i perkë-dhelë e tuj i persëritë, vjen dita qi shperthejnë mandej në delikte botore; e, perveç kësajë, shkojnë tuj e ligështue idén e drejtsís së parit n' atë qi i kryen, e mandej edhe nder ata të cillëve u a kumton mendimet e veta. Në ket mënyrë vjen tuej u perhapë si murtajë ideja se drejtsija ástht çpikje njerzore, e, çka á mã zí, edhe me mbërijtë m' e thirrë perftim dhunet.

Kush orvatet prandej per mëkambjen e drejtsís, si per báll deliktit të mëshehun, si per báll deliktit të sheshëshem, punon per mbajtjet të pagjes.

Gjykatat s kan per qellim vetem ndeshki-min o faljen, por edhe atë me i a pré hovin të së keqes para se të bâhet, si kishte me kenë gjykata per të mitun, e si ástht dega e policís.

Janë shkruet sá vëllime permbi prevencjon: vëllime të frymzueme prej mjerimit e prej ma-dhnís së nierit; prej mjerimit qi e shtyen nierin kahë e keqja, prej asajë madhní qi neper nji mirërritje të drejtë e nalton e e qorton kur i shmanget udhës.

Këndej nevoja me hapë darime të shë-ndoshta, me shenjue rreziqet qi kercnohen m' e ulë gjendjen e ndiesís populllore per rreth drej-tsís, me caktue megjet e defrimeve tuj njoftue se ultra citraque nequit consistere rectum, due të tham mos me lanë kënd me shkue as mã andej as mã këtej.

Ata qi dita me ditë janë në perpjekje me hallet familjare e shoqnore të cillat rrjedhin prej atij kronit turbull qi ástht mungesa e mo-ralitetit, kan detyrë të randë m' e çue nalt zanin, me shenjue kjartas burimin e shrregullimve, e me veprue. Duhet m' e zhgulë të keqen çë me rrajë. Mjeku qi ushtron terapín e jo profilaksin, á gjysë mjekut.

DONISA

GIACOMO LEOPARDI

Pakufini

Gjithmon' e paç' per zemer ket lodrinë
t' vetmueme 'dhe ket gardh, qí, nji pjs' t' madhe
t' horizontit të largt' m' i u çën dy syve.
Porse tue ndej' e tue kundrue, kapsina
t' pa-kurrrkund skaje, mã pettej', e heshtie
jashta-njerzore, e nji qetí e thallë
i shtihen mendes 'ime qadri zemra,
prej frige, sa s'm pakohet. Kúr ndij eren
tue frushulitun gjetht e pemve, at t' heshtun
t' amshuen 1) rrije e shasoj un me ket zâ, 2)
e me nji her' amshimi m' perkujtohet,
e stin te vdeknâ e kjo q' kemi pranë
e qetë, e m' alli i saj'. Kshtu, n' ket hapsinë
t' pamatun mendja e ime, e tretun, zhytet:
t' amshel ástht per mue, n' ket dét m' u mytun.

Surgens

1) heshtja e hapsinës së pa-skaj. 2) me frushulitjen e gjetheve.

PLEPI

Novelë prej SILVANUS

Gjithmonë e shifshë, pak larg prej mejet, kúr çoshe s'yt prej letrave, neper dritësore të shkrimtores së shpís s'eme. S'yt e mi e ndeshëshin e gjëjshin pushim në të pámit e tij. Pranija e tij më knaqte, e sod e ndij me pikllim të vertetë mungesen e tij, sod q; shikjimi i ém nuk ndeshë veçsë vendin e shprazët, në sá zëmres s'eme i shfaqet një kujtim i idhët,

I gjatë e i ndrejtë, në fund të kopshtit t'ém q; është i haptë sá një livadh, aj plepi i bukur ruete qet-sín t'ém porsí një sogje besnike. Ishte i shdervjell-të e i vergjilët e jo i lshuem a i kotun porsí do sherbtorë të motshem. Merret vesht: plepi i ém nuk ishte një sherbtuer i lánun e i vjeter, por një ushtár i rí e u dridhte fund e maje prej të kerthnezunit të línfës q; e ushqete. Jetote në një fershellimzë të pápushueme, sikurse të dote me i pergjegjë me shfaqje gazmëndit lmimit t'ajrisq; e rrethote, dritës e diellit q; i epte jetë, kupës së kaltherit q; e mblote.

Kushedi se çka e lkundte palcin e asajë pëmë të hieshme e gazmore, kushedi a qeshte gjithmonë a por e turbullote ndonji herë ndo'í trishtim i mshehtë, si per shembull në mbuzgun e mbrames o n'err-sín hyjplote të ndonji natës vërore, kúr diham a e tij e pápushueme ndryete ndoshta një trishtim të kthellë, një dridhmë pikllimi, një hije rreziku q; ndite zëmra. Mârrina? Sigurisht. Nuk mundet një pëmë me pasë një personalitet as nuk mundet me këne e shoqnueme me sende të perjashtme prej soje e aq mâ pak me ndeshtrashat njerzore. Por, mbas asajë çka ká ndodhë, mbas mbarimit tragjik të plepit e mbas të shdukunit të pá kohë të Vidës, nuk mundem mos me i bashkue fatet e të dyve si në një shembe-lltyrë e gadi si në një nderlidhje të shoqishoqme, q; sigurisht nuk á tjetër por një rasë, por q; fantasís s'eme i paraqitet me të tanë misteriositetin e një enigmit të pázgjidhshem, mahnitës, e gadi edhe të frigëshem.

* * *

Aj plepi ishte një duplikatë e Vidës.

Të merremi vesht, nuk ishte binjoku i sajë; as q; i gitëte ndopak. Nuk është këta çka due me thanë, as nuk është e vertetë se plepi kishte lë një herit me të; por ishin disá analogjina, disá pergjasime nder eksistencat e tyne. Një fat i mshehët i shoqnote të dy bashkë.

At ditë q; puntori erdh në shpí t'ém per me mbjellë plepat q; un kishe porositë, Vida, vajza e vogel e kojshíve t'onë, ishte aty përânë. Kurrnji fja-lë nuk foli kúr u mbuellne kater plepat tjerë në fund të kopshtit, nuk i kqyri as me s'ý, kah ishte ha-bitë me gjind të shpís s'eme tue shikjue drandofillet.

Por, pá pritë, u interesue per të pëstin plepi q; pun-tori po mbiellte njatëherë, të vetmuem, në një kand tjetër. U afrit, e vrejti me vëmende, e perkiti e tha:

— Ky tek është i bukur. Këtë më kande.

Çova kryet e më rà në s'ý me një herë një lloj pergjasimi. Plepi nuk ishte atëherë veç një bímë e ligshhtë, një filiz as i shkurtë as i gjatë, me një tufë gjeth në maje. E çka ishte aso kohet Vida veçsë një vajzë e vogel njimbëdhetyjeçe, e pá rritun shtatit, e hollë e e hajthme, me pak flokë kaçurrela në krye?

— Mirë, mirë, — i thaçë — mbassi po ta kand-ka, po e ruejmë per t'ý, e kúr të rritet ká me këne i yti. E q; m'at ditë na të shpís e thirrme at pëmë: plepi i Vides; edhe per m'e dallue prej tjerëve.

Por nuk ishte nevoja pse u dallote me një herë prej vëdit. Plepat tjerë me të zí q; po u rritshin, të mbaruem, të sterkeqët, si të shpupluem. Ky tjetri perkundra, a pse në tokë mâ të mirë, a pse mâ në të rrahun të diellit, a kushedi prej çë privilegjit tjetër, u rritëte bukur, ndrejtë, nalt e guxueshem. E per gjith vjetë na u dukte mâ i fort, mâ i hieshem, mâ i kerthneztë. E njëkështu ndodhte edhe per Viden, e cilla jo veç nder motra të veta, por edhe nder të gjitha varzat e moshes së vet, u dâte në shëj, tuj paralajmue qyshë atëherë njat bukurí madhshtore q; do të shkel-xete në të. Janë rritë bashkë ajo edhe plepi, q; çka deshta me thanë. E kúr Vida i u afritëte tue e shikjue me knaqë, kúr ja lmote trugun me dorë e të tanë gjetht fershillojshin, të shkote mëndja me nënduesi një sympathi të perbashkët, një bashkim magjik a të misterëshem të njani tjetrit.

Por të gjitha këto sênde ún i mëndoij tash, tash më bájne një pershtypje, a thue se të kishin një do-methânje të veten. Pse atëherë me kallxue të drej-ten, as nuk më kalojshin neper mënd. Madjë, per mâ teper, kadalë kadalë, i marrun prej punëve e kujde-seve të mi'a, fillova m'e harrue mëndimin e Vidës e të plepit të sajë, derisa i shternguem me bâ një udh-tim të gjatë perjashta, më duhe me mândsi kryekput.

Kujtimi në këthej pá pritë mba shumë kohet kúr, jo veç tuj kurrue plepat q; ishte mâ i lulzueshem se kurr, por tuj pá fiden, q; erdi një ditë me na bâ vizitë bashkë me t'âmen. Se çë krijatyrë e shkëlxye-shme ishte bâ! Një lulë e rrekullueshme e çilun e e shrivillueshme në të tanë bukurín e vet mahnitëse! E gjatë, e shdervjell-të e hieshme me një hijeshí të rrallë, e një herit edhe e urtë e e pervújte në shikji-min e të lëthell-të e të pá-të keq, shperbete prej sajë plotínia e shndedes e gzimi i freskët i ga-zit të jetës. Edhe ajo, sikur plepi, u ngite me frý-

men e bukuris së kalthert të qiellës, kerkote driten e zjarmin e diellit e u knaqte në fatbardhësi. Tëtmëbëdhet vjet e një ardhësi dashtnije..... Po, pse e ama, si në njanë anë, më diftoi se një zotni i pasun, i pashem, shpije së mirë, ja kishte vûe synin Vidës e dishrote m'e marrë per grue, se privatisht, sadò qi endë pá e shpallë botnisht, u kishte dhanë besen formale, e se madje, në përani të sajë, vite ka 'i herë edhe me i bâ vizitë së fejuemes. E ftyra e Vidës, kuqë e bâ zjarm, e sýt e ulun prej n'arrjet e pervujtnijet, diftojshin kjartë lumnin e permbrëndëshme q' i kishte zëmra.

E njifshe Gjoni, të fejuemin e Vidës, e m' u dukte djallë i mirë, i ndërshem e i zoti me i mbajtë zotimet e veta. Prandej i thaçë Vidës, tue i bâ shëj kah dritsorja :

— Vidë, shikjoje plepin tand se si dridhet i knaqun nen éren qi e perkundë. Aj ásht i lidhun me fatia tand. Por perbrî tejte ún po shof një tjetër plep, një tjetër llojit, e të pershtatun me natyren tande. Pshtetu plot uzdajë per të, sikur per ket plep qi tashmâ e kâ trungun e páthyeshem e të páperkulshem, e Perendija ka m' e bekue bashkimin t'uej.

Pâsh ftyren e Vidës tue u kuqë e tue u sbé njimbasnji, por një herit pâsh edhe plepin kah po elkundte një érë e pápritun edhe e furishme.

* * *

Të rralla janë stuhinat në gjytetin t' onë, por ka 'i herë kâ ndodhë qi me rá edhe të rrebta fort tue shkaktue shpesh edhe dame të mdhaja.

E një natë dimnit shperthei një këso stuhije, e randë, e mnërshme, me gjâmë e shtergatë, e me të shkrepuna rrfësh. Një, posë tjerave, qi rá afer, e dyndi krejt shpín t' ême, e na shtíni mnéren të gjithve.

Në nadje kúr çila dritoren, plepi, plepi në skâj të kopshtit, plepi i Vidës, nuk ishte mâ. Rrfeja i kishte rá, e kishte thye, e kishte shpartallue ! I shkretë plep ! Mâja e tij aq e bukur e madhshtore ishte shtrî per dhé, e prej tij nuk kishte mbetë tjetër veçse një trunk i shkretë i shkyem edhe i shkruem. Më rá keq sâ s' kâ e një zymnim i pá spjegueshem ma pergethi shtatin, por shpejt do ta kishe harrue, kúr mbas pak ditsh po më thotë grueja e jême :

— A di çka? Vida kâ rá e smuet randë fort. S'paska kënë një herë veç një flâmë e lét, por duket se tash e liga i kënka randue e po shkoë keq. E shkreta Vidë ! Ani ajo qi u dukte si me kënë shembelltyra e shndedes !

M' u shterngue zëmra, e pa dashtë më shkoi mëndja te plepi. Rasë, kombinacjon sâ të duesh me thanë, por mûe zëmra më ndite keq.

Shkueme një ditë me gruen t' ême me vizitue familjen e kojshis s' onë. Gjind të mjerë. U mundoi shin m' e mshehë pikllimin, kerkojshin me ja bâ qfin vëlit e me rrëtë vedin me uzdaë, por friga e kujdesi i u shifshin në ftyrë, e edhe të pámit e të së smuetes diftote krejt ndryshe. Na shtíne m' e pá e

nuk kam m' e harrue kurr rrenimin qi m' u paraqit sýve. E thát e e shkrime, me zjermín e etheve nder sýt e hupun, Vida nnk u njifte mâ. Vida, ajo Vida e bukur e dikúrshme, sod nuk ishte tjetër por një lule e veshkun, si një gëmb i këputun. Nuk i peru ënda gjâ punë plepit, por ajo më shikjote me do sy me të shkue mendja se e dite.

Çka kishte ? Cilla ishte lngata e sajë ? Mjeku nuk dite mirë çka me thanë, por bâte hypothesis në terr, pá dijtë me i dalë në mâje së vertetës. Flitëte per anemí, per të lodhun dejsh, të shhrim shtatit...

Kaq me 'i herë në një organizem aq të shndoshtë e të fort ?

Por gruja e jême diji m'e shvillue shpejt mysterin qi mjeku s' mund ta njifte, pse ja kishin mshehë shkaqet e verteta e të këthell'a. Lngata e Vidës mund t' u thirrte : i kishte plasë zëmra.

Po, zëmra e njomë e sajë kishte plasë kúr kishte marrë vesht se Gjoni, i cilli kâ dit kishte nisë me diftue froftsi, ishte fejuë me një vajzë tjetër, me një zojushë fort mâ pak e bukur se Vida, por shum mâ e pasun se ajo, e qi do t' i bite me védi një prikë të majme ! Oh çë djallë ! E ún qi kishe kujtue edhe bâ bé në karakterin e tij ! Plepi në ket punë nuk hite aspak, por rrfeja kishte rá pernjimend edhe per Viden e shkretë, e kësajë rrfë i thojshin êmnit Gjoni e trathti !

* * *

E kam ndeshë dje në rrugë Zoni Gjoni, ket gjuetar napoljonash qi fitohen kollaj fort me një martesë të levertishme, tuj shkelë besen e fjalën e dhanun. Desht me në marrë anen, por s' e laçë. I thaçë :

— A prej marrjet po don me i marrë anen kojshis të Vidës së shkretë qi kâ dekë per shkak tand ?

— Per shkak t' êm ? — më pergjegji — Jo aspak. Un nuk kam kënë i fejuem zyrtarisht me të.

Me ket fjalë kujtote se po e lán vedin. A thue së bákqit janë vetem ata qi janë zyrtarisht të dënuem prej gjyqit ?

A thue se nuk kâ gjaksë mâ muer se atë qi mbytë një shpirt, a thue se nuk gjindet hajn mâ i madh se aj qi grabitë një erpë e trathtar mâ i zí se aj qi then besen dhanun një zures e besueshme ?

SILVANUS

Cirka së vertete

Po kje se lumnja nuk e kâ ndëjen e qendren e vet në zëmër, na munden me kenë t' urtë, të pasun, të mdhaja, por nuk kena me kënë të lumë.

BURNS

Fenikija e karakterit ushtron një fuqí mâ të madhe se pasunija e sjell të gjitha nderimet e famës.

SETTEMBRINI

Ka thanë i moçmi...

Mâ mirë me të thanë kush të lumët krahi, se mirë se të gjëjë. Sá të rrijsht ndëjë, mâ mirë punò, edhë në kjoftë pá dobí të madhe.

Mori dada e Dylo Shkreli ngarko pajen e vënia gjelit. Kúr ndonji nuse nuk bjen me vedi pajë veç sá grima, nuk ká arkë plot me pajë me vûe në qerr.

Mblojzeza në mbrâmë, vajmadhja në náde. Motit, kur nuk ishin shkrepçat, grueja do ta mblote mirë zjarmin për m'ë gjetë në náde gacen e páshkrepun, se për ndryshe nuk kishte me se m'ë ndezë persrí e do të shkote me marrë zjarm nder fqí. Këjo fjalë e moçme perdoret për me dítue nevojën se nieri do të jët i parapáshem.

Në shkojsh me ujë xën me lurue. Me kë të rrijsht, bâhe si aj.

Nama dahet për gjysë, I bje të namunit edhë namësit.

Njaq di, njaq flet. Prej mendelëtit nuk dalin veçsë fjalë të mârta.

Nandë konaqe ndrrova e nandë mënyrë punova. Seicilli konak ká mënyrë punet e jeteset të posaçme.

O Shëjti Shë Nékollë, mos ma bân shpín kësollë, ndo çardak ndo aspak.

Puna e grues si marimanga : çart e godit. Punët e shpís qí bân grueja janë të njajtat për gjith ditë.

Qéf qéf dyrnjaja. Lat. De gustibus non disputandum.

Tymi i ém shkoftë ndrejtë. Motto-ja i shqypitarit egoist.

Toka në krah të puntorit. Vlëra e tokës përmbahet në punën qí i bâhet ; ajo ká me të dhanë fryt mbas punës qí t' i bâjsh. E vertetë e madhe.

Vajza e vogël si masha në voter. Ásht e vjefshme për me krye shumë shërbime të vogla.

Vllán e kè ortak. Pse kúrdo qí të vijë koha, do ta dájsh me të pasunín qí zotnon me të bashkë.

Vajzë Rusit e ujë pusit. Rusi, lagje e Shkodrës, varzat e së cilës kanë nám për bukurí.

Veç gomari á gjithmonë në një qéf. Se nieri, përkundra, si mbas raset, ká edhe gjëjen shpirtnore.

Zotyn kúr don me të marrë gjân çon e të mërr mët mâ parë. Lat. Quos vult perdere Jupiter dementat prius.

(vijon)

Lul Shkurti

Çashtë gjuhësore

Gabime për t' u ndreqë

Gjuha e jonë nuk ká një *genitivus quantitatis* sikursë e kanë p. sh. latinishtja, italishtja, frëngishtja, etj. Për me krye ket funksion gjuha e jonë përdorë dishmërinë epáaktuale, njësi sikur gjermanishtja, p.sh. : *Ein Glas Wein* = një gotë vënë, e jo një gotë vëne, si frëngisht : *un verre de vin*. Përdorimi i lindtores në ket rast kishte me i dhanë fjalís krejtë një veshtrim tjetër, si mbas rregullave të syntaksës shqypë. *Një shportë fiq*, don me thanë një sasi fiq sá përmban një shportë, në sá qí *një shportë fiqsh* kishte me dashtë me thanë një shportë e përbërë prej fiqsh.

Këjo rregull e gramatikës shqype, kaq e kurtë, e thjeshtë, e padyshueshme, qí nuk pson kurrnjë përjashtim, ká nisë m' u shkelë e m' u thye prej influksit të gjuhëve të huëja. Kështu qí gjëjmë - si më ká tokue shumë herë me pá në kohën e fundit nder disá fletore e të përkohëshme shqype - frasa si këto : disá pika uji, dy pika lodje, dhet vjet mbretinje, etj.; të shkrueme ka' i herë edhe prej shkruitarësh së përmëndun, kursë shqyp thonë : disá pika ujë, dy pika lot, dhet vjet mbretiní, etj.

Sá fort ást e vertët se shqypitari i kulturuem i kohës së sonë, msue me mthë kulturën mbi libra të huëje e të dhé të huëje, ást msue edhe me i përtue mëndimet në gjuhë të huëje, e kúr vëhet me shkruë shqyp nuk bân tjetër por me përkërhye, madjë mâ m, me rreshtue fjalët shqype mbas skemit t' asajë gjuhe së huëje me të cilën a msue. Por kultura e vertetë a nuk qindron mâ parë në të rrejtunit e kulturës kombëtare? E kultura kombëtare a nuk e ká themelin kryesisht në të rrejtunit e gjuhës së kombit?

LUL SHKURTI

SHTYLLA E LEXUESAVE

Akilleku kur po ndalohe?

Këtu në Shkodër, si në tregun e vjetër (në Pëmna), është edhe në sheshin Hasan Riza, shitet ende akilleku që perdorohet për zbukurimin e fëtyrës së grues e qi bâhet prej zhive ose merkurit, tlyenit të bullicave e gjlysyhit (ujit të drandofillevë).

Zhiva, sikurse dihet, është mjeti shkattrues i trupave; por mjerisht grát t'ona këtë deri pak vjet perpara e perdorojshin si mjet zbukurimi që trashigohet brëz mbas brëzi.

Me gjithse ky akillek tash në kohnat e fundit filloj të rrallohet tue i a lshue vëndin kremave të pa-dâmshme që po prodhojnë fabrikat e ngrehuna për këtë qellim, aty këtu shifet se ende nuk është hjekë nga garkullimi akilleku me zhivë që është i rrezikshëm jo më për fëtyrë, por edhe për puça që i u dalin fëmijve dhe që perdorohet prej disa grave si mjet shërimi! Çka është edhe më zî, këtë akillek po e perdorin pa prâ katundaret e atykëtu edhe ndo 'i malcore.

Autoritetet lokale duhet të marrin një masë për ndalimin e këtij lloj akillekut, se kështu si është kah veprohet, bâhemi gazi i botës jo vetem, por po lëm hapët një rrezik të madh për shëndetin e grues.

Bilë nuk është aspak e tepërme të thona që shqyptarja s'është mirë të perdorin aspak kremë etj. për fëtyren e sajë, pse stolija më e bukur për të është që të jët njëshu sikur e ka pajosë natyra e klima ku është rritë.

SHKODRANI

Muret qi rrethojnë shtëpijat e qytetit t'onë kuer do t'ulen?!

Me këdo që të rrijsh e me këdo që të bisedojsh prej intelektualve shqyptarë që kanë vizitue qytetin e Shkodrës, fjala e parë e tyne në bisedim është: «sikur t'ishe Kryetâr Bashkije ose Prefekt në qytetin t'uej, s' do t'i a kishe bâ as një as dy, por i kishe detyrue kategorikisht qytetarët shkodranë, me ulë në masë të duhur muret që rrethojnë shtëpijat e tyne, se kështu si janë sot barabar me pullazet e nder-tesave, të bâjnë pershtypjen a thue se jena në kohnat e mjesme kuere dominonte feudalizma.»

E me të vertetë, na duket se tashmë ka ardhë koha që shumica e mureve të nalta që existojnë nepër qytet t'ulen me dishirë për t'i lënë shteg ndertesave m'u pá, ose për ndrye-

shej autoritetet të marrin masat ligjore për ata që s'i binden urdhnit.

Na lypset që të zhdeshehi nga gjykimet e këqija dhe t'ecim drejt perparimit mbassi tashti s' duhet të kemi frigë prej hajdutve e as prej kurrgjâje tjetër.

SHKODRANI

Ullijt e egjër në Manatí të Leshës

Gjatë rrugës kombëtare Lesh Ura e Matit, në katundin Manatí, shifet në dy ânët e rrugës një shumicë e madhe ullijsh t'egjër.

Nuk dijmë se Zyra e Bujqësis së Leshës a ka marrë ndonji masë shartimi me specialistat e posaçëm që ka në dispozicion Ministrija e Ekonomís kombëtare?!

SHKODRANI

Ëmnat e rrugave të gjytetit t'onë

Sikursë gjithkund, edhe në Shkodren t'onë, shumë rrugë kryesore janë titullue me emna fatosash të kombit osë aso personash qi per meritime të posaçme kanë lënë gjurmë të páshlyeshme në historín kombëtare.

Kam vûe oroe se një rrugë nder më të mdhajat e të mirat e Shkodres, madje - si ká pasë thënë një shkodranë i vjetër - e vetmja rrugë a gjâ e ndrejtë e Shkodres, titullohet: rruga e Palinë Canes, në sá qi vetem do rrugica të kqija, qi as nuk janë rrugë, bâjnë emnin: Rruga Dedë Gjo Luli, Rruga Kristoforidhi, Rruga e Zefit Ndok Illís, etj. etj. Nuk jam tort i kthelluem në historín komtare e prandej nuk e di se kush ká kënë e çka ká veprue per Shqypni këjo Palinë Cania qi emni i sajë të këtë meritue me i u njitë një rrugë kryesore, në sá qi emnat e atyne njerzve të mdhaj u janë vû vetem do rrugicave të kqija. Kerkova nder libra e nder arkíva, por emnin e Palinë Canes s'e gjeta kurrkund, pvetë andej e këdej, por informatat qi mora nuk ma mbushën mendon qi të këtë meritue me u titullue një rrugë kryesore n'ëmen të sajë.

Prá, deri s'mos të provohet e kunderta, a nuk kishte me kënë nam në arsyeshme e dëjë per njerzt e mdhaj të historís s'onë qi rruga e Palinë Canes ta lënë këtë emen të thirret me atë të ndonjënit prej tyne?

Këdo në Shqypni Rrugët Dedë Gjo Luli, Peter Bogdani, etj. etj. janë rrugë kryesore, e vetem në Shkodër, në kryeqytetin e Gegnis kû ta njerzve të mdhaj kanë lé e kanë veprue, emni i tyre këndohet në skâj të do rrugicave të pá rândësi.

Shkodër, 25 Marc 1939

Njëni

Libra qi i u derguene Cirkës

JUAN MISERIA

Roman perbâ prej Luis Coloma-s, lé në Xeres de la Frontera (Andalusí) me 9 Fruer 1851 e dekë me 10 Qershner 1915, e qi n' a fali shqyp penda e papritueshme e e hieshme e Mujs Golemit, tashmâ e njoftun në boten t'onë letrare.

Fjalët e rradha qi ven perkëthyesi aty këtu nuk janë aspak artificjale por të gjitha të gjalla, si mund kujtohen ata të cillëve u ka rá rasa m' u gjetë nder vise të ndryshme o në kontakt me banorë gjithfarë krahinash t' atdheut t'onë.

Perkëthyesi aq mirë ka dijtë m' e bâ brumë per vedi kallximin e m' e riprodhueshëm shqyptarisht, sá m' u dukë se fakti ka ndollë nder né, mos të n' a e diftojshin të perkunderten toponomastika, emnat vehtjakë e numismatika e atyne viseve.

Ndokush ka me pandehë se nder fjalít «kishe me kenë një marroqe» f. 10, «si një i dekun» f. 47 «një cofe jé» f. 61, «porsi një bishë» f. 62, «një i marrë ka kenë aj» f. 83, «me dekë si një qen» f. 96, «si një i djemnuem» f. 127. «deka një anderr e vorri një djep» f. 169, aj «një» ást i uhazuem prej Aleates s'onë o i importuem prej ndo'i shtetit tjetër qi e ka gjuhën moter me të. Por jo: mjafton me ndejë së pakut një o dy dit me Mirëditas e ka me u hetue se áj «një» qi perdorë Mujs Golemi ást prodhim shqyptár. Sá qi perkundra fjalít «nder-tesat ishin t' ajrueme mirë» f. 6, «me i bâ oborria Marjanës» f. 35, «e kishte me kenë?» f. 48, «nen një shtypje të neltë» f. 69, «midis kullës e çekicít» f. 180, janë bimë ekzotike, por qi tash do kohë kanë nisë me xanë edhe në vend t' one.

Ást per t' u admirue zotsija e Mujs Golemit edhe qi aq mirë di m' e dá nierin prej nierit e m' e ndryshue stilin në gojë të Marjanës prej të Salamankës, të Juanit prej të Lopihijos, të kapucinit prej të të burgosunve.

Per do gabime të vogëla ortografijet, si p. sh. atë herë kûr harrohet m' u perdorë grupi mb o kûr përdoret diftongu aty ku s' ly-

pet, si edhe per gabime shtypit, janë pergjegjësa shtypëshkruesat e qortuesat e boceve.

Të lumët, Mujs Golem, e mos të rafët çka me të bâ m' e lanë me pushue mbí tryesë të studimit at pendë të prarueme.

Donisa

MEHDI FRASHERI — Nevruzi — Roman. Luarasi — Tiranë.

MICHEL ZEVACHO — SOTIR CACO — Ura e psherëtimave. Roman. Luarasi — Tiranë.

HAKI STERMILLI — Sikur t' isha djallë — Botim i dytë. Luarasi — Tiranë.

FERDINAND SCHULZ — PROF. KARL GURAKUQI — Gramatikë Latine — Pjesa I. — Botim i Ministrís s' Arsimit Nr. 1 — Luarasi — Tiranë.

FERDINAND SCHULZ — PROF. KARL GURAKUQI — Ushtrimet e Gramatikës latine Pjesa I. Botim i Ministrís s' Arsimit Nr. 2 — Luarasi — Tiranë.

MOÇNIK — SPIELMANN — I. BABAMUSTA & T. TELA — Gjeometri per Shkolla të mesme — Luarasi — Tiranë.

Vjersha të zgjedhuna per klasen I. e II. të shkollave të mesme. — Botim i Ministrís s' Arsimit Nr 4 e 5. Luarasi Tiranë.

VLLAZEN GRIMM — V. TH. LUARASI — Agimi dhe Lirija e prralla të tjera — Luarasi — Tiranë.

DEDË DEDAJ — Lot Kujtimesh — Shtypshkroja «Ora e Shkodrës» — Shkoder.

RÉALITÉS FRANÇAISES — Nr. 28 — Paris — 15 Mars 1939.

DONIKA — Revistë e vatrës shqiptare — Del me 5 e me 20 të çdo muaji. Drejtor pergjegjës: Av. Thanat Floqi. Botonjës: Luarasi — Tiranë. Qmimi: 2 lek copa, per një vit: 8 fr. ari.

NICOLA BELINA — PODGAETSKY La bufera — F. Le Monnier — Firenze 1939.

NICOLO BELINA PODGAETSKY. Il Natale di Petrouchka — F. Le Monnier — Firenze 1939.

D. NDOC SAHATÇIA. Breth flamurit — melodramë trí aktesh — Shkoder — Shtyp. «Zoja e Paperlyme» — 1939

D. NDOC MJEDJA. — Scodra, — me oroena prej N. B. — Shtypshkroja «Z. e Paperlyme» Shkoder 1939.

(Reçensimet ndjekin nder numra t' ardhëshem).

P. Gjergj Fishta Akademik i Italís.

Me kënë i  mnuem Akademik i Italís nuk  sht njinji si me k n  i thirrun n  ndo 'i zyre t  nalt , por  sht nij  min nder m  t   mue-shmit qi mund t  lakmohet, nji t  njoftun t  vler s e t  veprimit hartistik a shkencetuer t  jasht zakonshem t  njij nieri t  madh. N' A-kadem  t' Ital s, si n' at  simotres s  saj  m  t  mo me n  Franc , kan  fatin e nderimin e madh me u b  misa vetem njata qi kan  nji fam , jo vetem kombtare, por t  thuesh botnore. Vlera e tyne  sht e padiskutueshme. Emnimi  sht t  vulosunit i k saj  vler . Me k n  pjest r i Akadem s don me th n  me kalue n  histori, n  shoqni t  njer zve t  m dhaj t  bot s. Misat e Akadem s thirren t  padek shem.

N' Akadem  t' Ital s sod  sht mis edhe nji shqypt r: P. Gjergj Fishta, poeti i yn  kombt r. Me perfaq sue Shqypn n n' at mbledhje t  nalt  kurrkush m  me vend se P. Gjergj Fishta. Vlera e madhe e tij si hartist  sht e njoftun prej gjithkuej, qysh  me botimin e «Lahut s» tash 34 vjet. Por P. Gjergji k  n  «Lahuten» e vet, perve  bukurinave tjera, edhe dy cills na karakteristike e t  persosuna qi e b jn  perfaq sues tipik e krejt t  vertet  t  Shqypn s. N  «Lahuten e Malc s» na k  perf tyrue malcorin, nder shprehje m  theksueme t  tijat, me nji vertet s  t  madhe e me njiyre t  gjalla, na k  pershkrue shpirtin e tij me nji kjart s  e kthells  t   udit shme. Malcori i jon  i fjesht  por me nji shpirt  t  myster shem, shum i vshtir shem me u njoft , i p  mund shem t  thuesh me u perf tyrue gjallnisht. P. Gjergj Fishta me gjen  t  vet i a k  mrrijt k tij qellim. E na sod, neper «Lahuten e Malc s» njofim m  s  miri shpirtin malcorit, k tij burri t  maleve, qi k  trashigues e k  ruejt t  paperlyeme thesaret m  t   mueshmet e gjakut t' on : e njofim, e admirojm  edhe e duem.

Cillsija tjeter karakteristike e veprave t  P. Gjergjit  sht t  perdoruemit e gjuh s.  ka e b n gj hen shqype t   mueshme e t  dallueshme prej gjuh ve tjera  sht pasunija e madhe e frazavet me t  cillat  sht perb . Dihet fuqija e madhe qi kan  frazat n  t  shprehun t  m ndimeve, t  ndjes navet e nder perftyrime:

me nji fraz  shum her  t  v ume me vend mund t  shpreht  ka s'  sht e mundun me shum fjal  tjera. P. Gjergji, qi k  n  gjuh  t  vet nji pasun  frazash me t  mrekullue,  sht nder veptra t  veta, mjeshter i pashoq n  t  perdorun me vend t  tyne. Artist po, por artist krejt shqypt r, n  veshtrimin m  te plot  t  fjal s.

N  «Lahuten e Malc s» k  lan  t  pashlyeshme e n  m ndyr  m  t  kthellt  sh jet karakteristike t  shpirtit t  shqyptarit e n  nji gjuh  qi s' kishte mujt  me k n  m  shqyptare.

Neper P. Gjergj Fishten, mis i Akadem s t' Ital s, bota k  me njoft  Shqypn n. E, si na, k  me e njoft , k  m' e nderue e ka me e dasht .

Deka e P. Ambroz Marlaskaj, fran eskan.

Diq n  Rom  P. Ambroz Marlaskaj fran eskan, Profesor thelogjije n' Univertetin «Antonianum» t' atij gjyteti.

Me P. Ambrozin shduket nji nder f tyra m  n  sh j t  Shqypn s per shum cills na t  rralla me t  cillat kje pajis  e per veprim t  nalt  atdhedashtnije qi pat shvillu . Kundersht r i qindrueshem i rregjimit t  kalb m i u desht me lan  Shkodren e me jetue pers  koh  nder male. Nieri i njij karakterit t  pathyeshem, nuk i kiskte kande me prapme tranzicjone. Por  ka m  teper shkelle n  P. Ambrozin ishte nji kultur  e k thellt  e organike, sidomos n  lam  t  filozof s e t  thelogjis qi e date n  sh j jo vetem n  Shqypn  t' on  t  vog l por edhe nder vende t  t jeja. Nji prov   sht t  thirrunit e tij si profesor n' Universitetin e naltper-mundun, gj  kjo qi nderon je ve  personen e tij, por Shqypn n mar . Orator i kap shem e i kerkuem fjala e tij k  k n  plot d je e me shum fuq  bindjeje. Me vet na t   mueshme me t  cillat ishte pajis , bashkote m  pervetun  t  thellt , krejt si b n vertet  i Sh' Fran eskut e qi i vleftsote n  m ndyr  t  p  m s  t  gjitha vetit e nalta t  tijat.

Nr m Fran eskan e mbar  Shqypnija bjerr me dek  t  Marlaskaj-t nji puntuer t   mue-shem e nji  jjetar t  zotin.

Në hije të Rozafatit

Mbas 15 vjet mergimi

Gjatë rregjimit të kaluëm shumë esponentave shqypetarë u është dashtë me ndejë larg e mos me mujtë me gëzue jeten në Atdhë. Disa prej tyre janë vlera që, tue kënë të shternguem me ndëjun në mergim, nuk kanë mujtë me punue për vllazen të vet aq sa kishte dishrue zëmra e tyre e aq sa kishte mujtë mëndja e tyre. Pasi energji që kanë vojtë të humbuna për sa vjet rresht. Por me të përmbysunit e rregjimit zogist, gjithë të merguemvet u është çilë dërra e vendit të tyre, kështu kanë gjetë miq, ilakë e dashamirë që për kaq kohë të gjatë i kanë dishrue. Një nder këta është Dom Lazer Shantoja që, jo vetëm në rrethin e ngushtë të ilakave e të miqëve të vet, por në Shqypni mbarë ka një emër të njoftun e një rreth të hapët simpatizuesash e admiruesash. Emër që është më i përmendun e ka kënë në një soj mëndyre më në sy – nonse larg syvet – [se plot esponenta tjerë që tash 15 vjet për ditë i kemi pasë para sysh. Tue këthye në Shkodër të vet, mbas 15 vjetsh mergim nuk ka dashtë t'i delte kush para, prandaj nuk ka paralajmëruar t'ardhunit e vet, por pritja që i është bërë mbassi ka mrritë në Shkodër, kështu një shëj i kështjës i ndiesinavet që shkodranët, në mëndyrë të posaçme djelmëni, ushqen për të. Gostat që janë shtrurë në nderim të D. Lazrit janë kënaq të shumta sa me e bërë me thanë «më keni mbytur me gost».

Edhe djelmënia intelektuale shkodrane, për me pasë një përpjekje pak më të gjatë se një vizitë të shkurtë e për me dëftue simpatinë e admirimin ndaj Dom Lazrit shtrorë një darkë në Hotel Savoia. Në këtë gostë, kështu thirrë edhe Ndok Gjeloši, edhe disa prej miqëve të tyre. Përzemërsija, gëzimi e gazi mbretnuen atë mramë në atë mbledhje të fjeshtë kështu shumica e madhe ishin të rritur. Në të çuemen e gotave të shampagne prof. Guljelm Deda tha pak fjalë të përshatuna për këtë rasë tue u urue miqëve mirëseardhjen. Mbas pak kohe, ngritur prej brohoritjesh u çue me folë D. Lazri. Fjala e D. Lazrit, e shkëlqyeshme e terheqëse, njashtu është gjithmonë fjala e tij, e thanun në mëndyrë të fjeshtë e familjare, si rasa që e lypte, entuzjazmoi e kënaqi të gjithë ndigjuesat. Falë-

nderoi djelmëninë që, si kur në Padovë, në Gjenevë, në Grenoble e në rasa tjera, edhe këtu është me dëftue simpatinë që ushqen ndaj personin e tij. Tue folë mbi gjytetin t'onë tha se mbas 15 vjetësh kishte gjetë gjithkund avullijat gjatë rrugave që presin të pamin e sa shprijave e lulishtave të bukura që Shkodra ka. Por më fort se avullijat materjale i kishin bërë përshpallje avullijat shpirtnore që enë nuk kishin rënë në gjytetin e Shkodrës. Këshilloi rininë me punue tue mos u vërë vesh atyre që veprojnë me sisteme të kalueme. Kështu, tha, janë për mure si njata gjetë që i lshon pema, siellen të shtyem prej ere e në fund bijnë në tokë kështu kanë me u veshkë. Ftoi të gjithë me çue goten tue urue përparim e lulzim rinisë shkodrane.

Mbledhja e përzemert e gazmore ngjati deri mbas mjesnatet tue këndue kangë atdhetare e, për me hjekë mallin e moçem, kangë e valle shkodrane. Përfundoi me kënaqësi të gjithëve e tue lanë në gjithë pjesëmarrësat kujtimin më të mirë.

Auktoritete të nalta italjane në Shqypni e në Shkodër.

Qyshë se kanë shkarkue ushtrinë italjane në Shqypni kanë ardhë me vizitue, e më se një herë, vendin t'onë auktoritete të nalta italjane. Përveç Shk. T. Kontit Ciano, ka ardhë në kryegjytet edhe Shk. T. Starace, Minister Sekretar i Partis Fashiste, Shk. T. Cobogli Gigli, Ministri i P. Botore, Shk. T. Benini Nenminister i P. Shqyptare, e tash së voni edhe Shk. T. Bottai, Minister i Edukatës Komitare e Shk. T. Mareshali Badoglio, kryetari i Shtetit Madhuer t'ushtërës italjane, komandnjyesi i luftës së Etjopisë. T'ardhunit e këtyre personaliteteve kaq të nalta nuk ka pasë qellimin e fjeshtë të një vizitës, por edhe atë që me e njoftë vendin t'onë sa më mirë, me e studiuë ndaj aspekte të ndryshme për me programë, mbas një njoftimit për s'afërim e të kështjës, programet e punimeve që nder të gjitha janë kanë për t'u shvillue në një kohë të shkurtë kështu në Shqypni. Shk. T. T. Cobogli Gigli e Benini i kemi pasë sa herë edhe këtu në Shkodër ashtu edhe Shk. T. T. Bottai e Mareshalin Badoglio. Populli i kështjës gjytet u ka dëftue Shkëlqesive T. T. tanë mirënjohjen e vet për këtë nderim të madh që i kanë bërë Shkodrës.

Interesimi i këtyne njerzve të Shkelxyeshem është një provë më tepër se Italia nuk ka pasë për qellim vetëm pushtimin e Shqypnis, por të ardhurit e ushtrisë italiane në vendin t' onë është këndë një të qilun rruge për me mujtë me shvillue nder në një veprim të haptë përparimi e gjytnimi.

Komandanti Col. Arturo Scattini me rregjimentin e vet len Shkodren.

Rregjimenti i 9 ë i Bersaljerëvet, q i pat hi në gjytnin t' onë me 8 prill nen komanden e Col. Arturo Scattini ka lanë Shkodren nder këto dit tue u ndrrue me një rregjiment tjetër. Nder këto dy muej, q i ushtarët bersaljer ndëjen në Shkoder, janë prue në një mëndyrë shembullore e kanë lanë një pershtypje fare të mirë nder të gjitha klasët e popullsis. Lavdi për ket të pruem, q i nderon ushtrinë italiane, i shkon në një mëndyrë të posaçme komandantit të Rregjimentit Col. Arturo Scattini. Të gjith ata q i kanë pasë të perpjekun me Col. Arturo Scattini-n kanë mbetë krejt të knaqun për mëndyrë shumë t' ardhëshme e të perzemerta të tijat, q i dishmojnë naltësin e mëndes e zemres së tij. Nonse nuk i qilloi me ndëjë gjatë nder në, tue u dá prej Shkodret, la nder të gjith shkodranët kujtimin më të mirë.

Emnime të nalta personalitetesh shqyptare

Dergata shqyptare e perbame prej Kryeministrit Shevqet Verlaci e ministra e oficjera të naltë shqyptarë, q i pat shkue në Romë për me pasë prej M. T. Mbretit Peranduer statutin q i mirësisht desht me i dhurue popullit të Shqypnis, pat nderen me këndë pritun edhe prej Duçes. Në ket rasë Duçe-ja, tue kuvendue perzemersisht me gjith misat e Dergatës, u njoftoi edhe emnimet me të cillat kishin këndë nderue personalitete shqyptare :

Senatora Mbretnije: Shevqet Verlaci, Gjon Marka Gjoni, Mustafa Kruja e Vangjel Turtulli;

Akademik i Italis: Pater Gjergj Fishta ;

Ambashator i M. T. Mbretit Peranduer: Xhemil Dino ;

Profesor i rendëshem në Universitet të Romës: Ernest Koliqi

Gjeneral Divizjoni i Ushtrisë Mbretnore: Zef Serreqi

Shevqet Verlaci prej shprijes së moçme e bujare t' Elbasanit. Kje Kryeminister në vjetë 1924. Nji fëtyrë më në shej e perfaqësuese së Shqypnis së ré, kje perherë mik i ngushtë i Italis. Kryeminister i Qeveris së soçme shqyptare kje edhe kryetar i dergatës q i pat shkue në Romë në prillin e kaluen për me i ofrue M.T.

Mbretit Peranduer t' Italis kunoren e Shqypnis.

Gjon Marka Gjoni i derës Gjomarkaj, derë e njoftun tash sá qinda vjetsh në tanë Shqypnin. Princ i Mirditës, dera e tij princore ka sundue nder ato male, q i nuk i janë shtrur kurr sgiedhës së Turkut, me Kanún të Lek Dukagjinit. Kje perherë me ndiesina miksiye ndaj Italin.

Mustafa Kruja, nieri q i bashkon ndiesinat më të pastrat për atdhë me një kulturë të kthelltë e moderne. Burrë i meçem, i matun e i drejtë, është për nacionalista tash sa vjet, sidomos mbas vrasës së Luigj Gurakuqit, shpresa ma e sigurtë për drejtime politike larg páse. Kje perherë antár i bindun i lidhjes sá më të ngushtë me Italin. Puntuer i palodhëshem e shkrimtar i njoftun e me auktoritet sidomos nder çashtje gjuhësore.

Vangjel Turtulli, pjestár i një familjes nder më të permendunat të gjytnit të Korçës, është edhe një nder bâmirësa më në shej t' atij gjytnit. Me ndima e nzitje të tijat janë themelue shkolla, biblioteka e spitale.

P. Gjergj Fishta - për të cillin po flitet edhe në një anë tjetër të këtij numri - është poeti kombtar i Shqypnis. Kryevepra e tij, kryeveper e letërsis shqyptare, «Lahuta e Malcís» me vlerë poetike shumë të madhe, është e padekshme. Emni e P. Gjergjit, qyshë se ka xanë fillë pavarësia shqyptare, edhe përpara, është më popullori i tanë Shqypnis.

Xhemil Dino, i laureum n' Universitet të Napolit, muer, tue këndë shumë i rí, karrjeren diplomatike. Minister Shqypnije në Romë prej vjetës 1926 e deri 1927 u perpoq qyshë atëherë me i forcue sá më fort lidhjet italo-shqyptare. Perfaqësues i Qeveris shqyptare nder kryegjytete të ndryshme, kie shenjue Minister i Jashtëm i Shqypnis prej Kuvendit Kushtetues.

Ernest Koliqi i laureum n' Universitetin e Padovës është auktuér i sá botimeve me vlerë të pamohueshme, shkrimtar nder më të quemt e Shqypnis së rí. Shetitës i palodhëshem i maleve të Shqypnis, kú ka mbledhë visare gjuhe e perdorue me mjeshtri nder vepra të veta, një më së miri malcorët q i çmon edhe i don. Ene i rí i mrrijt me u dallue në gjith Shqypnin vetëm me fuq të mëndes e të vullndetit të vet. Zef Serreqi, oficjer i naltë i Shqypnis ka frekuentue Shkollën Ushtarake të Torinos e ka bashkëveprue me perhapë n' ushtrí shqyptare shpirtin e kulturën ushtarake e ushtrís italiane.

Per me largue të keq

I smuet.— Njizet frank per një vizitë? Zotni doktor, më duken pak teper...

Mjeku.— Teper aspak! Mendo se per njizet frank të kam gjetë kater smundje në shtat.

Nji shkodranë kishte pasë ngarkue një mik të vetin në Tiranë per me i krye disa formalitete të njëj punës, e e kishte ngucë me letra sa herë. Miku i kishte gjegjë por kurr me një perfundim. Shkodrani nuk dihte më çka me i shkruie, por në tjetren anë nuk dote me e lanë punen fjetë. Prandej i çoj ket kartolinë:

I dashtuni mik,

Shndet me zemer.

C. C.

E miku pak si i merzitun per ngucimet e padame i pergjegji:

I dashtuni mik,

Me zëmer shnete.

G. G.

Grueja e ëme mrâmë ká pá ânder se âsht martue me një milionár.

Ti kênke i lum. Po grueja e ëme qi këto ândrra i shef ditën...

— A të kam gjâ borxh un ty?

— Jo, po pse? A je ndoshta tue lá të gjitha borxhet t'ua?

— Jo, por kerkoj një nieri të cillit enë nuk i kam marrë pare uhá,

Në Bogë per verim.

Çika bjen tamlin në nade. Si e shprazi në kusí shof dy miza qi po notojshin me të pasë kande.

— Sá të ndyeta jeni moj kështû? Tamli më miza tash si?

— More zojë, jam mundue me i hjekë të gjitha me gishta, kah kam ardhë, por paskan mbetë njato dy...

— Kúr të bâhesh i mädh çka don me u bâ ti Palush? tregtar, mjek, ingjenjer...

— Jó babë, janë zanate teper të mundëshme. Mâ mirë veteran si ti, âsht punë shumë mâ e rahatshme.

Njeni, në dekë t'axhës së vet, qi s'kishte lanë kurrkend tjetër posë tí, kishte dashtë me botue në fletore ket lajm, por drejtori nuk i a ká pranue, pse lajm teper i sinqertë.

«Dje, pá pritë e pá mendue, dha shpirtë tregtari i njoftun X... tue lanë tanë gjanë e vet per vepra bamirësije. Me pikllim të mädh nipi ep lajmin e zí».

Gjygtari tue u sjellë të paditunit:

— A ké mâ çka me thanë?

— Jo, zotni gjygtar. Ju lutem veç me kë-në me më gjikue me kod të vjeter, se këtë të riut nuk i a kam mârrë xëjen enë...

Ajo — Un nuk due m' u martue pá mbushë tridhet vjet.

Ai — Mâ mirë thuej nuk due me mbushë tridhet vjet pá u martue...

Ai — Tash jam kujtue pse s'na ká hijt grosha.

Ajo — Po pse?

Ai — Pse kam harrue me qitë faren!

I ati së bijs. — Si, si? Don me u bâ artiste çinematografi e me koritë shpín t'onë?

— Po un, more babë, kam me marrë êmen tjetër...

— Taman besa! E atëherë me kenë se del në nám, kurrkush s'ká me e dîtë se un jam baba i yt!

Nji zotni shkon te prestari m' u ankue se gjaketa e ré i kishte kënë shkepë mrapa.

— Shifet veç se pullat perpara — i a bân pá të keq prestari — paskan kënë qepë mirë.

— Baba i êm — thot një vëncat prej Rrëncit, — ká vne qi surrat para shpije kaq të mnerëshem sa qi s'hiben me zogj në tanë katundin t'onë.

— Këjo s'â kurrgjâ — i a bân jubansi (fëmijë dreq) — me bâ me e pá surratin qi kemi vne na para shpís. Kaq mâ qi një grizhel, prej friget, pat këtë dy kokrra qershija qi na i pat vëdnë.

Pronár: GJON UJKA, Drejtuer pergjegjës: CUK SIMONI, Shpija Botuese: «CIRKA»
DREJTIMI: «CIRKA» - Shkoder
Shtypun në Shtypshkrojen «ORA E SHKODRES» - Shkoder

Në tualitin e përditëshëm të një
femme qi don të mbetet
gjithmonë e freskët dhe të ré,

SAPUNI **VENUS**

është i pazevendueshëm.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Fabrikë Sapunit e Parfumit

VLLAZEN HOTI

SHKODER

Me instalimin e makinerive moderne, Fabrika e jonë, ka nderin me i bëmë të njoftun të ndershmit publik dhe sidomos klientave të vet se, mbas shumë mundimesh dhe eksperimentesh, ka muejtë me epikë një

tip sapuni, për toalet, nën emnin **"LANOLIN,"** që, për kah materiali e punimi, është në gjendje me konkurre jo vetëm sapunet e vëndit t' onë — të atyne tipeve që pretendohet të kenë marrë famë: — por edhe ata të firmave të jashtme më me randsí.

Ky lloj sapuni, i punuem mirë, me një mjeshtri të posaçme edhe të pa imitushme, ka për cilsí tue jruajtë përherë eren e

kandshme, me mbajtë fytyren butë dhe me i dhanë lëkurës një shkelqim të posaçem.

Jemi më tepër se të sigurtë se një provim nga ana e publikut, ka me lanë kënaqsinë më të madhe dhe ka me na sigurue klientat të pa masë.

SHITEKUDO 1 LK COPA

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)